

EBA/GL/2023/04

31. března 2023

Obecné pokyny

ke strategiím a kontrolám pro zajištění účinného řízení rizik praní peněz nebo financování terorismu při poskytování přístupu k finančním službám

1. Povinnost dodržování obecných pokynů a oznamovací povinnost

Status těchto obecných pokynů

1. Tento dokument obsahuje obecné pokyny vydané podle článku 16 nařízení (EU) č. 1093/2010¹. V souladu s čl. 16 odst. 3 nařízení (EU) č. 1093/2010 musí příslušné orgány a úvěrové a finanční instituce vynaložit veškeré úsilí, aby se těmito obecnými pokyny řídily.
2. Obecné pokyny formulují názor orgánu EBA na náležité postupy dohledu v rámci Evropského systému dohledu nad finančním trhem nebo na to, jak by unijní právní předpisy měly být uplatňovány v konkrétní oblasti. Příslušné orgány ve smyslu čl. 4 bodu 2 nařízení (EU) č. 1093/2010, na které se tyto obecné pokyny vztahují, by se jimi měly řídit a začlenit je do svých postupů (např. pozměněním svého právního rámce nebo dohledových postupů), včetně případů, kdy jsou obecné pokyny zaměřeny v prvé řadě na instituce.

Oznamovací povinnost

3. V souladu s čl. 16 odst. 3 nařízení (EU) č. 1093/2010 musí příslušné orgány do 03.10.2023 orgánu EBA oznámit, zda se těmito obecnými pokyny řídí nebo hodlají řídit, a v opačném případě uvést do tohoto data důvody, proč se jimi neřídí či nehodlají řídit. Neposkytnou-li příslušné orgány oznámení v této lhůtě, bude mít orgán EBA za to, že se těmito obecnými pokyny neřídí nebo nehodlají řídit. Oznámení by měla být zaslána na formuláři, který je k dispozici na internetových stránkách orgánu EBA, s označením „EBA/GL/2023/04“. Oznámení by měly předložit osoby s příslušným oprávněním oznamovat, zda se jejich příslušné orgány těmito obecnými pokyny řídí nebo hodlají řídit. Jakoukoli změnu stavu dodržování obecných pokynů je rovněž nutno oznámit orgánu EBA.
4. Oznámení budou zveřejněna na internetových stránkách orgánu EBA v souladu s čl. 16 odst. 3.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES (Úř. věst. L 331, 15.12.2010, s. 12).

2. Předmět, oblast působnosti a definice

Předmět a oblast působnosti

5. Tyto obecné pokyny doplňují obecné pokyny orgánu EBA k rizikovým faktorům praní peněz a financování terorismu (EBA/GL/2021/02) a dále upřesňují strategie, postupy a kontroly, které by úvěrové a finanční instituce měly zavést za účelem zmírnění a účinného řízení rizik praní peněz nebo financování terorismu v souladu s čl. 8 odst. 3 směrnice (EU) 2015/849, včetně opatření týkajících se poskytování základního platebního účtu v souladu s článkem 16 směrnice (EU) 2014/92².

Určení

6. Tyto obecné pokyny jsou určeny úvěrovým a finančním institucím ve smyslu čl. 3 bodů 1 a 2 směrnice (EU) 2015/849, které jsou hospodářskými subjekty finančního sektoru ve smyslu čl. 4 bodu 1a nařízení (EU) č. 1093/2010. Tyto obecné pokyny jsou určeny rovněž příslušným orgánům ve smyslu čl. 4 bodu 2 podbodu iii) nařízení (EU) č. 1093/2010. Příslušné orgány by měly tyto obecné pokyny používat při posuzování přiměřenosti strategií a postupů úvěrových a finančních institucí v oblasti posuzování rizik a boje proti praní peněz nebo financování terorismu.

Definice

7. Není-li stanoveno jinak, mají pojmy používané a definované ve směrnici (EU) 2015/849 v těchto obecných pokynech stejný význam. Pro účely těchto obecných pokynů se navíc použijí tyto definice:

de-risking

odmítnutí uzavřít nebo rozhodnutí ukončit obchodní vztahy s jednotlivými klienty či s kategoriemi klientů považovanými za klienty spojené s vyšším rizikem praní peněz nebo financování terorismu nebo odmítnutí provést transakce s vyšším rizikem praní peněz nebo financování terorismu

riziko praní peněz nebo financování terorismu

pravděpodobnost toho, že dojde k praní peněz nebo financování terorismu, a příslušné dopady

² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (Úř. věst. L 257, 28.8.2014, s. 214–246).

rizikové faktory praní peněz nebo financování terorismu

proměnné, které mohou jednotlivě nebo v kombinaci zvyšovat či snižovat riziko praní peněz nebo financování terorismu

přístup založený na posouzení rizik

přístup, podle něhož příslušné orgány a úvěrové a finanční instituce identifikují, posuzují a chápou rizika praní peněz nebo financování terorismu, jimž jsou instituce vystaveny, a podle něhož přijímají opatření v rámci boje proti praní peněz nebo financování terorismu úměrná těmto rizikům

jurisdikce spojené s vyšším rizikem praní peněz nebo financování terorismu

země, které na základě posouzení rizikových faktorů stanovených v hlavě I těchto obecných pokynů vykazují vyšší riziko praní peněz nebo financování terorismu; nejsou zahrnuty „vysoce rizikové třetí země“, jejichž režimy pro boj proti praní peněz nebo financování terorismu vykazují strategické nedostatky, které představují významnou hrozbu pro finanční systém Unie (článek 9 směrnice (EU) 2015/849)

3. Provádění

Datum použití

8. Tyto obecné pokyny se použijí od 03.11.2023.

Hlava 1: Obecná ustanovení

POSOUZENÍ RIZIK

9. Úvěrové a finanční instituce by měly stanovit své strategie, kontroly a postupy tak, aby mohly identifikovat relevantní rizikové faktory a posuzovat rizika praní peněz nebo financování terorismu spojená s jednotlivými obchodními vztahy v souladu s obecnými pokyny orgánu EBA k rizikovým faktorům praní peněz nebo financování terorismu³. V rámci toho by úvěrové a finanční instituce měly rozlišovat mezi riziky spojenými s konkrétní kategorií klientů a riziky spojenými s jednotlivými klienty, kteří patří do této kategorie.

³ Obecné pokyny podle článku 17 a čl. 18 odst. 4 směrnice (EU) 2015/849 o hloubkové kontrole klienta a faktorech, které by úvěrové a finanční instituce měly vzít v úvahu při posuzování rizika praní peněz a financování terorismu souvisejícího s jednotlivými obchodními vztahy a příležitostnými transakcemi („obecné pokyny k rizikovým faktorům praní peněz a financování terorismu“), EBA/GL/2021/02.

10. Úvěrové a finanční instituce by měly zajistit, aby uplatňování těchto strategií, postupů a kontrol nevedlo k úplnému odmítnutí nebo ukončení obchodních vztahů s celými kategoriemi klientů, které podle nich představují vyšší riziko praní peněz nebo financování terorismu.

OPATŘENÍ HLOUBKOVÉ KONTROLY KLIENTA

11. Úvěrové a finanční instituce by měly zavést strategie a postupy zohledňující míru rizika, aby zajistily, že jejich přístup k uplatňování opatření hloubkové kontroly klienta nevede k bezdůvodnému odepření legitimního přístupu klientů k finančním službám. S cílem splnit své povinnosti podle čl. 14 odst. 4 směrnice (EU) 2015/849 by úvěrové a finanční instituce měly ve svých strategiích a postupech stanovit kritéria, která použijí k určení toho, na základě jakých důvodů se rozhodnou, že obchodní vztah může být odmítnut nebo ukončen nebo že transakce může být zamítnuta. V této souvislosti by měly v rámci svých strategií, postupů a kontrol stanovit všechny možnosti zmírnění vyšších rizik praní peněz nebo financování terorismu, které uváží před přijetím rozhodnutí o odmítnutí klienta kvůli riziku praní peněz nebo financování terorismu. Tyto možnosti by měly zahrnovat alespoň přizpůsobení úrovně a intenzity sledování a, pokud to umožňují vnitrostátní právní předpisy, uplatnění cílených omezení týkajících se produktů nebo služeb. Strategie a postupy institucí by měly jasně stanovit, v jakých situacích může být uplatňování těchto zmírňujících opatření vhodné.
12. Před přijetím rozhodnutí o odmítnutí nebo ukončení obchodního vztahu by se úvěrové a finanční instituce měly ujistit, že zvážily a zamítly veškerá možná zmírňující opatření, která by mohla být v konkrétním případě přiměřeně uplatněna, přičemž by měly zohlednit riziko praní peněz nebo financování terorismu spojené se stávajícím nebo potenciálním obchodním vztahem.

OZNAMOVÁNÍ A VEDENÍ ZÁZNAMŮ

13. Pro účely oznamovací povinnosti podle článku 33 směrnice (EU) 2015/849 by úvěrové a finanční instituce měly ve svých strategiích a postupech stanovit kritéria, která použijí k určení přiměřených důvodů, na základě kterých lze dospět k podezření, že dochází k praní peněz nebo financování terorismu nebo k pokusům o ně.
14. Úvěrové a finanční instituce by měly zdokumentovat každé rozhodnutí o odmítnutí nebo ukončení obchodního vztahu a jeho důvod a měly by být připraveny tuto dokumentaci na požádání zpřístupnit příslušnému orgánu.

ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ TÝKAJÍCÍ SE SOUČINNOSTI SE SMĚRNICÍ 2014/92/EU

15. Pokud jde o právo na přístup k platebnímu účtu se základními prvky v souladu s čl. 16 odst. 2 a článkem 17 směrnice 2014/92/EU, úvěrové instituce, které jsou povinny nabízet tyto základní účty, by měly ve svých strategiích a postupech pro zřizování účtů stanovit, jak mohou upravit své požadavky na hloubkovou kontrolu klienta tak, aby zohlednily, že omezené funkce

základního platebního účtu pomáhají zmírnit riziko, že by klient mohl tyto produkty a služby zneužít pro účely finanční trestné činnosti.

16. Při zajišťování nediskriminačního přístupu k základnímu platebnímu účtu podle článku 15 směrnice 2014/92/EU by úvěrové instituce měly zajistit, aby tam, kde jsou zavedena digitální řešení onboardingu, byla tato řešení rovněž v souladu s výše uvedenou směrnicí a s těmito obecnými pokyny a aby nevedla k automatickému zamítnutí, což by bylo v rozporu se směrnicí a těmito obecnými pokyny.
17. Postupem času by úvěrové instituce poté, co lépe porozumí riziku praní peněz nebo financování terorismu spojenému s jednotlivými obchodními vztahy, měly individuální posouzení rizik klienta aktualizovat a upravit rozsah sledování a druh produktů a služeb, pro něž je daný klient způsobilý.

Hlava 2: Přizpůsobení intenzity sledování

18. Úvěrové a finanční instituce by měly ve svých strategiích a postupech stanovit, jak upravují úroveň a intenzitu sledování způsobem, který je přiměřený riziku praní peněz nebo financování terorismu spojenému s klientem, a v souladu s rizikovým profilem klienta, jak je stanoveno v obecných pokynech orgánu EBA k rizikovým faktorům, a zejména v obecných pokynech č. 4.69 až 4.75. V zájmu účinného řízení rizika praní peněz nebo financování terorismu spojeného s klientem by sledování mělo zahrnovat alespoň toto:
 - a. stanovení očekávání v souvislosti s chováním klienta, jako je pravděpodobná povaha, výše, zdroj a místo určení transakcí, aby instituce mohla rozpoznat neobvyklé transakce;
 - b. zajištění pravidelného přezkumu účtu klienta, aby bylo možné zjistit, zda jsou změny rizikového profilu klienta odůvodněné;
 - c. zajištění toho, aby byly zohledněny veškeré změny dříve získaných informací týkajících se hloubkové kontroly klienta, které by mohly ovlivnit posouzení rizika praní peněz nebo financování terorismu spojeného s jednotlivými obchodními vztahy ze strany instituce.
19. Strategie a postupy úvěrových a finančních institucí by měly obsahovat pokyny pro vyřizování žádostí jednotlivců, kteří mohou mít věrohodné a oprávněné důvody k tomu, proč nemohou předložit tradiční doklady totožnosti. V těchto pokynech by mělo být stanoveno alespoň toto:
 - a. Opatření, která mají být přijata v případě, že je klient žadatelem o azyl podle Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, protokolu k této úmluvě ze dne 31. ledna 1967 a dalších příslušných mezinárodních smluv a nemůže finanční a úvěrové instituci předložit tradiční doklady totožnosti, jako je cestovní pas nebo průkaz totožnosti. Strategie a postupy institucí by měly stanovovat, které alternativní, nezávislé doklady mohou akceptovat při plnění svých povinností týkajících se hloubkové kontroly klienta, pokud to umožňují vnitrostátní právní

předpisy. Tyto doklady by měly být dostatečně spolehlivé, tj. aktuální, vydané oficiálním vnitrostátním nebo místním orgánem a měly by obsahovat alespoň úplné jméno a datum narození žadatele.

- b. Opatření, která je třeba přijmout v případech, kdy je klient zranitelný a nemůže předložit tradiční doklady totožnosti nebo uvést adresu, například protože je uprchlíkem podle Ženevské úmluvy z roku 1951 nebo jiných příslušných mezinárodních smluv nebo nemá stálou adresu. Strategie a postupy institucí by měly stanovovat, které alternativní, nezávislé doklady mohou akceptovat. K těmto dokladům mohou patřit (jestliže to umožňují vnitrostátní právní předpisy) doklady totožnosti, jejichž platnost skončila, a doklady poskytnuté oficiálním orgánem, jako jsou sociální služby nebo zavedená nezisková organizace působící jménem oficiálních orgánů (Červený kříž apod.), jež rovněž poskytují pomoc tomuto klientovi.
- c. Podobné kroky lze učinit i v případě osob, jimž nebylo uděleno povolení k pobytu, ale jejichž vyhoštění není z právních nebo věcných důvodů možné. V takových situacích by strategie a postupy úvěrových a finančních institucí měly zohledňovat osvědčení nebo doklady vyhotovené oficiálním orgánem nebo organizací, jež těmto osobám poskytuje podporu nebo právní pomoc jménem oficiálního orgánu, pokud to umožňují vnitrostátní právní předpisy. Mezi tyto orgány mohou patřit odbory sociálních věcí, ministerstva vnitra a migrační služby. Tyto doklady lze použít jako důkaz, že daná osoba nemůže být v souladu s právem EU vyhoštěna.
- d. V případech, kdy je podpora osobám uvedeným v písmenech a., b. a c. poskytována v podobě předplacených karet a jsou splněny podmínky zjednodušené hloubkové kontroly, jak je stanoveno v obecných pokynech č. 4.41, 9.15 a 10.18 obecných pokynů orgánu EBA k rizikovým faktorům praní peněz a financování terorismu, by strategie a postupy měly stanovit, že úvěrové a finanční instituce mohou odložit uplatňování prvotních opatření hloubkové kontroly klienta na později.
- e. V případech, kdy osoby uvedené v písmenech a., b. a c. žádají o přístup k platebnímu účtu a jsou považovány za osoby s nízkými riziky praní peněz nebo financování terorismu, by strategie a postupy měly uvádět, které alternativní formy identifikace může instituce akceptovat a jaké jsou možnosti odložit uplatňování úplné hloubkové kontroly klienta na dobu po uzavření obchodního vztahu.

Hlava 3: Cílené a přiměřené omezení přístupu k produktům nebo službám

20. Strategie a postupy úvěrových a finančních institucí by měly v případech, kdy to umožňují vnitrostátní právní předpisy, zahrnovat možnosti a kritéria individuálního přizpůsobení prvků

produktů nebo služeb nabízených konkrétnímu klientovi se zohledněním míry rizika. Tyto postupy by měly zahrnovat tyto možnosti:

- a. nabízení platebních účtů se základními prvky, je-li úvěrová instituce povinna takové účty nabízet podle vnitrostátních právních předpisů provádějících směrnici 2014/92/EU; nebo
- b. uložení cílených omezení týkajících se finančních produktů a služeb, jako je výše, druh nebo počet převodů nebo výše transakcí do a ze třetích zemí, zejména tehdy, jsou-li tyto třetí země spojeny s vyšším rizikem praní peněz nebo financování terorismu, pokud to umožňují vnitrostátní právní předpisy.

21. Pokud jde o rizika praní peněz nebo financování terorismu spojená se zvláště zranitelnými klienty, jako jsou osoby uvedené v odstavci 19, úvěrové a finanční instituce by měly zajistit, aby v rámci jejich kontrol a postupů bylo stanoveno, že se případná omezení produktů a služeb uvedená v odst. 20 písm. b. uplatní s přihlédnutím k osobní situaci osob, souvisejícím rizikům praní peněz nebo financování terorismu a jejich základním finančním potřebám. V těchto případech by postupy měly zahrnovat posouzení těchto možností případného zmírnění souvisejících rizik:

- a. neposkytnutí úvěru nebo neumožnění přečerpání zůstatku platebního účtu;
- b. omezení měsíčního limitu (pokud nelze vysvětlit a odůvodnit větší nebo neomezené čerpání prostředků);
- c. omezení výše, druhu a/nebo počtu převodů (možnost dalších převodů nebo převodů vyšších částek se posuzuje případ od případu);
- d. omezení výše transakcí do a ze třetích zemí (při zohlednění kumulativního účinku častých menších transakcí ve stanoveném období), zejména tehdy, jsou-li tyto třetí země spojeny s vyšším rizikem praní peněz nebo financování terorismu;
- e. omezení výše vkladů;
- f. omezení plateb třetích stran na platby prováděné orgánem, který poskytuje takovým klientům podporu;
- g. omezení plateb obdržených od třetích stran, které instituce neověřila; a
- h. zákaz výběru hotovosti ze třetích zemí.

Hlava 4: Informace o mechanismech pro podávání stížností

22. Strategie a postupy úvěrových a finančních institucí by měly stanovit, že pokud instituce oznámí rozhodnutí odmítnout nebo ukončit obchodní vztah s klientem nebo potenciálním klientem, musí jej informovat o právu obrátit se na příslušný orgán nebo určený subjekt pro alternativní řešení sporů a musí mu poskytnout příslušné kontaktní údaje. Instituce mohou klientovi poskytnout také odkaz na internetové stránky orgánu EBA uvádějící možnosti podávání stížností vnitrostátním subjektům⁴.

⁴ <https://www.eba.europa.eu/consumer-corner/how-to-complain>.
